

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-234(4)/08

Warszawa, 13 listopada 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** wobec poselskiego projektu ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania
karnego (druk nr 1021).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

Stanowisko Rządu
do poselskiego projektu ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk nr 1021)

Projekt ustawy *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego* zawiera propozycję nowelizacji przepisów dotyczących postępowania przyspieszonego, wynikającą z doświadczeń i obserwacji ponad rocznego okresu obowiązywania przepisów dotyczących tego trybu.

Projekt koncentruje się na:

- zmianie charakteru trybu postępowania przyspieszonego z fakultatywnego na względnie obligatoryjny,
- częściowym odstąpieniu od obrony obligatoryjnej w sprawach rozpoznawanych w trybie przyspieszonym,
- odstąpieniu od obligatoryjnego przesłuchania sprawcy przestępstwa przez prokuratora przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie sprawy do sądu,
- likwidacji ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej w trybie przyspieszonym.
- umożliwieniu złożenia wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie.

**Zmiana charakteru trybu postępowania przyspieszonego z
fakultatywnego na względnie obligatoryjny**

Zaproponowana w art. 1 pkt 1a i 1d projektu zmiana dotyczy nowelizacji art. 517b § 1 i § 4 k.p.k. Wprowadza ona względnie obligatoryjną formułę stosowania trybu przyspieszonego (w miejsce funkcjonującej obecnie

fakultatywnej podstawy stosowania trybu przyspieszonego).

Jak wynika z treści uzasadnienia, projektowana zmiana ma na celu wymuszenie na organach procesowych kierowania spraw do sądu w trybie przyspieszonym, co prowadzi do rozszerzenia stosowania tej instytucji w praktyce orzeczniczej. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na zastosowanie przez projektodawców niedookreślonej klauzuli łagodzącej automatyzm przewidziany w § 1, która została zaprojektowana w § 4 art. 517b k.p.k. Przesłanka w postaci „szczególnych okoliczności” ma charakter ocenny i w praktyce może powodować trudności interpretacyjne. Z projektu nie wynika, jakie „szczególne okoliczności” winny być brane pod uwagę, a w szczególności czy powinny one leżeć po stronie organów procesowych, po stronie podejrzanego, czy też mają być związane ze stanem faktycznym w konkretnej sprawie. W związku z tym stwierdzić należy, że zaproponowana zmiana jest jedynie iluzoryczna, a w praktyce może skutkować zachwianiem relacji pomiędzy trybem uproszczonym i trybem przyspieszonym.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że nie sposób podzielić argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniu projektu, odnoszącej się do przyczyn nienależytego wykorzystania w praktyce trybu przyspieszonego, poprzez powiązanie tego faktu ze zmianami politycznymi, jakie nastąpiły w drugiej połowie roku 2007. Podobnie krytycznie ocenić należy pogląd o „niedostatecznym zaangażowaniu organów prowadzących postępowania, a w szczególności Policji”, jak również „oportunizmu organów ścigania”. Istotą prawidłowego funkcjonowania określonych instytucji procesowych jest bowiem ich uniwersalizm, który zapewnia właściwe wykorzystanie istniejących regulacji niezależnie od uwarunkowań zewnętrznych, w tym również politycznych.

W przypadku wprowadzania do systemu prawnego nowych regulacji, doświadczenia praktyki w sposób naturalny dokonują weryfikacji, które instytucje zostały zaprojektowane prawidłowo i w sposób ergonomiczny, a które są niepraktyczne i podlegają derogacji z obrotu prawnego poprzez desuetudo. Jednocześnie stwierdzić należy, że praktyka funkcjonowania trybu

przyspieszonego dowodzi jedynie, iż zachodzi potrzeba dokonania niezbędnych modyfikacji tej instytucji z uwzględnieniem doświadczeń wynikających ze stosowania tego trybu.

Biorąc pod uwagę przytoczoną wyżej argumentację, modyfikację zaproponowaną w zakresie zmiany charakteru trybu przyspieszonego na względnie obligatoryjny ocenić należy krytycznie.

Odstąpienie od obrony obligatoryjnej w sprawach rozpoznawanych w trybie przyspieszonym

Odnosząc się do propozycji zawartej w art. 1b i 1e projektu, dotyczącej wprowadzenia w 517b § 3a i § 4a k.p.k. względnie obligatoryjnej obrony, uzależnionej od złożenia przez osobę podejrzaną oświadczenia w przedmiocie korzystania z pomocy obrońcy, zauważyć należy, że brak jest wystarczających argumentów przemawiających za zróżnicowaniem przesłanek korzystania z pomocy obrońcy z urzędu w trybie przyspieszonym i w innych trybach znanych polskiej ustawie procesowej. Nadmienić należy, że niewłaściwym wydaje się odbieranie oświadczenia o korzystaniu z pomocy obrońcy od osoby podejranej.

Nadmienić należy, że – z uwagi na konieczność zapewnienia gwarancji procesowych osobie podejranej na jak najwcześniejszym etapie postępowania – zasadne wydaje się wprowadzenie regulacji zobowiązującej organ procesowy do poinformowania osoby zatrzymanej o prawie skorzystania z pomocy adwokata. Takie rozwiązanie przewidziano w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk Sejmu RP Nr 631). Z tego powodu zaprojektowany sposób odstąpienia od obrony obligatoryjnej w postępowaniu przyspieszonym uznać trzeba za nietrafny. Oświadczenie w przedmiocie korzystania z pomocy obrońcy stanowiłoby nową instytucję procesową, nieprzewidzianą w innych postępowaniach, co mogłoby naruszać zasadę równości. Wystarczającym rozwiązaniem wydaje się obligatoryjne pouczenie osoby zatrzymanej o przysługującym jej uprawnieniu.

Rozważenia wymaga natomiast derogowanie normy art. 517i k.p.k.

poprzez wprowadzenie w tym zakresie ogólnych reguł ustanawiania obrońcy z urzędu. Tylko takie rozwiązanie przyczyni się do realnego obniżenia kosztów postępowania sądowego w trybie przyspieszonym oraz spowoduje równe traktowanie uczestników postępowania przyspieszonego i pozostałych postępowań, prowadzonych na podstawie ustawy.

Zauważyć należy, że niezrozumiała jest argumentacja odnosząca się do projektowanej zmiany, zawarta w uzasadnieniu projektu, dotycząca niskich kosztów postępowania przyspieszonego. Zasadnicze zastrzeżenia wynikające z praktyki stosowania omawianej instytucji związane są z tym, że postępowanie przyspieszone *in genere* jest kosztowne, a obrona obligatoryjna jest jednym z elementów wpływających na wzrost kosztów tego trybu. W obowiązującym stanie prawnym, taka sama sprawa prowadzona bez zastosowania trybu przyspieszonego generuje, co do zasady, koszty sądowe niższe co najmniej o kilkaset złotych, gdyż większość spraw w postępowaniu uproszczonym jest rozpoznawanych bez udziału obrońcy z urzędu (który może tam pojawić się wyłącznie na zasadzie prawa ubogich).

W związku z tym, projektowaną zmianę w odniesieniu do sposobu likwidacji obrony obligatoryjnej w postępowaniu przyspieszonym, uznać należy za niewłaściwą, a jednocześnie niewystarczającą dla realizacji zasady równości wobec prawa.

Likwidacja ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej w trybie przyspieszonym

Kolejna istotna zmiana została zaprojektowana w obrębie normy art. 517c § 1 k.p.k. Polega ona na umożliwieniu zarządzenia więcej niż jednej przerwy w rozprawie głównej z tym zastrzeżeniem, że łączna długość przerw nie może trwać dłużej niż 14 dni.

Zaproponowana regulacja jest wynikiem doświadczeń związanych z funkcjonowaniem trybu przyspieszonego w praktyce i z tego powodu zasługuje na akceptację. Możliwość zarządzenia kilku przerw w toku rozprawy głównej jest uzasadniona dynamiką rozprawy, w trakcie której może zachodzić

konieczność zarządzenia kilku przerw podyktowanych różnymi przyczynami, zarówno o charakterze procesowym (potrzeba sprowadzenia świadka lub innego dowodu), jak też obiektywnym (stan zdrowia oskarżonego, awaria komputera).

**Odstąpienie od obligatoryjnego przesłuchania sprawcy
przestępstwa
przez prokuratora przed wniesieniem wniosku o rozpoznanie
sprawy do sądu**

Projektowana w art. 1f projektu zmiana w art. 517b § 5 k.p.k. zwalnia prokuratora od obowiązku przesłuchania podejrzanego, jeżeli uprzednio osoba ta była przesłuchana w charakterze podejrzanego.

Zaproponowaną regulację uznać należy za niewystarczającą dla realizacji wszystkich celów postępowania przyspieszonego. W kontekście możliwości złożenia w tym trybie wniosku, o którym mowa w art. 335 k.p.k. oraz wniosku określonego w art. 387 k.p.k., właściwym wydaje się wprowadzenie w takich wypadkach obligatoryjnego przesłuchania podejrzanego przez prokuratora.

Rozszerzenie stosowania normy art. 387 § 1 k.p.k.

Regulacja przewidziana w art. 1c projektu, dotycząca wprowadzenia normy art. 517b § 3b k.p.k., co do możliwości zastosowania art. 387 k.p.k. w postępowaniu przyspieszonym jest uzasadniona względami praktycznymi.

Kontrowersyjna jest natomiast propozycja wprowadzenia możliwości zaniechania wezwania do sądu świadków, jeżeli przed skierowaniem sprawy do sądu podejrzany złożył wniosek w trybie art. 387 §1 k.p.k. W przypadku bowiem cofnięcia wniosku przez oskarżonego, jak również w sytuacji nieuwzględnienia złożonego wniosku przez sąd, konieczność wezwania świadków na rozprawę spowodować mogłaby przedłużenie postępowania, a w efekcie uniemożliwić zakończenie postępowania w trybie przyspieszonym.

Reasumując, stwierdzić należy, że jedynie pojedyncze rozwiązania zawarte w przedłożonym projekcie ustawy wydają się być uzasadnione. Dotyczy to wprowadzenia możliwości stosowania w postępowaniu przyspieszonym art. 387 § 1 k.p.k. oraz likwidacji ograniczenia liczby przerw w rozprawie głównej. Pozostałe zaproponowane zmiany ocenić należy jako połowiczne (reforma obrony obligatoryjnej w trybie przyspieszonym), albo wręcz niezasadne (wprowadzenie względnej obligatoryjności trybu przyspieszonego).

Ponadto należy podnieść, że aktualnie prowadzone są końcowe prace legislacyjne nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw, który w najbliższym czasie zostanie skierowany do Sejmu RP.

W projekcie przewidziano kompleksowe i spójne zmiany w Rozdziale 54a Kodeksu postępowania karnego (Postępowanie przyspieszone).

Projektowane zmiany polegają, w szczególności, na:

- określeniu trybu przyspieszonego nie jako trybu szczególnego postępowania zwyczajnego, lecz jako trybu szczególnego postępowania uproszczonego,
- rezygnacji z obligatoryjnego w każdym przypadku zatrzymania i przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu (możliwość wręczenia wezwania do stawiennictwa),
- rezygnacji z ograniczenia liczby przerw w toku rozprawy głównej,
- wprowadzeniu możliwości zastosowania instytucji skazania bez rozprawy oraz złożenia wniosku o wydanie wyroku skazującego (art. 335 k.p.k. oraz 387 k.p.k.),
- dopuszczeniu możliwości prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonego,
- rezygnacji z obligatoryjnej obrony przed sądem.

Podsumowując należy stwierdzić, że przedłożony do zaopiniowania projekt, ze względu na jego wybiórczy charakter oraz zastrzeżenia odnoszące się do poszczególnych regulacji, w ocenie Rządu nie kwalifikuje się do dalszych prac legislacyjnych.